

nalezala: do duševní otnpělosti a hmotné bídy a že vládne po celém světě jediné kapitál, a za jediné podmínky, musí tudíž nevyhnutelně poměry býti vša ly stejného druhu a následek vlády kapitálu jest: ochuzování.

Tedy ochuzování v množství mimo bídu duševní! Jak teskná jest dělníku, slyší-li se všech stran hesla o volnosti, lidském pokroku, o vědě atd., pomníme-li, že on, první sloup lidské společnosti žije o málo lépe nežli v středověku. A přec jest nezvratně dokázáno, že od doby velké revoluce společnost lidská pokročila na dráze pokroku notně vpřed; avšak třída pracujících tento pokrok necítí, anebo jej snad ve svůj prospěch využítkovat nedovedla.

Třída pracujících necítí blahodárnosti lidského pokroku proto, poněvadž k pramenu vědy a pravdy je možno přistoupiti jen tomu, kdo — zaplatí.

Jak jinak by dovedla třída dělnická využítkovat výhod lidského pokroku, kdyby přístup k vědám nebyl zahrazen — platy. Avšak tak daleko lidský pokrok ještě nesahá, aby se každý jednotlivec zadarmo přiučil mohl vědět, neboť čím větší přístup bude mít lidstvo k poznání pravdy a k přemýšlení, tím dříve udeří hodina jeho vysvobození. A proto nepřejí si na světě nic vroucnější, než aby každý člověk o svém postavení řádně — přemýšlel.

Přemýšlení jest příprava k prvnímu kroku a za prvním krokem následovati musí nezbytně dobrý čin a dobrý čin je počátek k emancipaci třídy pracujících. Tedy v přemýšlení leží celý základ našeho budoucího štěstí. O, kéž dělnictvo mnoho, velmi mnoho přemýšlí o postavení svém!

Ze dělnická třída i sama sebe časem zanedbává, to nechcem nikterak upírat; pohlédněte do rodin dělníků a hledejte tam dobrou knihu nebo dobrý časopis, který by udělal mohl dobrou radu pracujících rodině, co tam shledáte místo toho? Jarmareční slataninu. Naleznete tam i časopis. Ale jaký! Nacpaný vši možnou sensací, všelikou lží vyškrobenou. Žádný takový časopis to s dělnictvem poctivě nesmyslí, protože vydavatelé jsou svým smýšlením nepřáteli dělnictva.

Dělníci! Veškerý nářek na bídné poměry odhodme stranou a přemýšlejme o tom, co jest nám nezbytně k našemu vymanění potřebí a naleznuvše klíč k emancipaci, chopme se všech možných prostředků k dosažení našeho cíle.

Především dobré časopisy, řízené a psané vlastními dělníky, kteří utrpění svých soudruhů z vlastní zkušenosti dobře znají, jak v tomto případě jest i s listem tímto, jsou jedním z prostředků, jímž možno se vzdělávat mimo školu, poněvadž praktické vzdělání pro život potřebné ve škole nelze nabýti.

Jos. Bol. Pecka.

FEZ.

To jediné mu zbylo z někdejší slávy. Ale byl to skvostný fez. Z rudého aksamitu, bohatě zlatem vyšíváný. Ošetřoval jej pečlivě, prach s něho odřukoval a co chvíli přejel po něm jemným měkkým kartáčkem, jen k tomu účelu koupěným. Neodlučoval se od něho, jen když vycházel z domu; jindy stále fez zdobil jeho hlavu.

Vypadal dosti blízce ten rudý, pěkný fez nad obličejem inteligentních sice rysů, ale sešlé, vyžilé, vychudlé tváře, zapadlých, kalných zraků.

Koupil jej tehdy, kdy ještě měl krásné panství, vlastní ekypáž, lokaje a ko-

morníka, kdy obýval celé první patro nádherného domu na hlavní třídě a byl vítaným hostem v kruzích vznešených a bohatých.

Tehdy koupil celou garnituru: perský župan, čínské střevice, turecký čibuk a fez. Kolik krásných chvílí prožil, maje ten fez na hlavě!

Prostopášným životem a nešťastnými spekulacemi ztratil krásné panství i ekypáž i lokaje a komorníka, kus za kusem ztratil cennější věci, vetešník odnesl si perský župan i čínské střevice; konečně, jsa zcela na mízně, prodal i čibuk a koupil si levnou sádrovku.

Jen fez mu zbyl.

Kolikráte, když nejkrajnější nouze doléhala naň, kdy neobčedval a nevečeřel a zimou se tetelil pod chudou příkrývkou, kolikrát upadl v pokušení prodati fez, ale nemohl se sprádeliti s myšlénkou, že přijde domů a nenajde ho na skříni. Ten fez srost s ním, tvořil část jeho "já."

Byl živ, jak se říká, "na fatku." K nějakému zaměstnání neměl ani chuti ani síly a vědomostí. Neměl odvahy postavit se osudu s hrdým čelem vstříc a nepodati se.

Rozchýčkaný z mládí, zvyklý jen hýřiti a užívat, nepoznal nikdy, jak sladce chutná černý chleba, vyčeláný v potu tváří, jak hrdě dme se hrad, když člověku lze říci: "To, co mám, je plod mé práce!"

Sněžil se raději k žebrotě. Navštěvoval své bývalé známé, lidi bohaté, v jejich společnosti druhdy nejedné láhvi šampaňského krk urazil, s nimiž hrával karty o tisíce. Dal se ohlásiti, poslal navštívenku s korunou, byl předpuštěn; dokud mival bílou kravatu a rukavice a býval čistě oholen, šlo to ještě.

Promluvil s ním chladně několik slov a při odchodu vstrčili mu desítku nebo pětku do ruky. Při následujících návštěvách neměli již času, poslali posluhovi nějakou zlatku v obálce.

Ale když zevnějšek jeho spustl — poněvadž to, co vyžebra, dle dávného zvyku zase utratil — tu ho již nepředpouštěli, pán mu poslal zlatku po sluhovi, ale již bez obálky, někde neposlali mu nic, ale pozvali ho z milosti k obědu — ovšem v kuchyni.

On, jenž kdysi měl sám celou legii sluhů, jenž hodoval s hrabaty, občedval nyní s nadutými lokaji a hrubými kočmi, kteří nebyli daleci toho, připíjeti si s ním na bratrství.

A konečně došlo s ním tak daleko, že ho vůbec nepouštěli do domu. Vrátný prostě před ním zavíral dvéře.

V těch dobách, kdy večeřoval dva syrečky a za dva chleba, kdy pak zapálil si zbytek doutníku, nalezený na ulici, býval fez jeho potěchou. Nasadil si jej na hlavu, lehl na odřenou pohovku a přimhouřiv oči, zamyslíl se. Vzpomínal na zašlé časy.

Bůh ví, jak žil. Snad přece podařilo se mu časem obměkčit něčí srdce. Byli to asi nejvíce obchodníci, jímž dával druhdy nesmírné sumy utržit. Vídal jsem ho v poslední době vycházeti do kuchyně restaurantu první třídy.

Byl náruživým kuřákem. Nekouřil sice již speciality, ale kouřil přece, a nebylo-li co, byl nešťasten.

Jednou nekouřil dva celé dny a nemohl sehnati ani kloudný zbytek doutníku na ulici. Přšlo stále; byly rozmoklé, k ničemu.

Tenkrát s ním bylo zle. Přišel odpoledne domů unaven, mrzut. Chodil chvíli sem a tam po světnici, pak přistoupil ku skříni, sňal fez, podíval se naň, zabalil jej pečlivě do papíru a vyšel ven.

Vrátil se večer bez fezu, ale s doutníkem v ústech. Sedl jako jindy na pohovku a maně ohledl se po skříni — fez tam nebyl.

Bylo mu nevýslovně smutno. Zdálo se mu, že s tím fezem opustilo jej vše, co miloval, co zval svým, co upomínalo na krásné, zašlé chvíle. Svěsil hlavu a dal sa do tichého, useдавého pláče.

Ráno přišly denní listy zprávu: "Známa pražská figurka, schudlý bar n X. skočil včera večer s mostu do řeky a vytažen byl co mrtvola. Příčinou sebevraždy byla asi velká bída."

Jan Osten.

Kulturní boj v Uhrách.

Kulturní boj v Uhrách dle veškerých dnes jevících se známek asi již vypukne. Boj tento zaznamenati lze již také v samém lůně uherské vlády, kde se otázka, co v záležitosti náboženských sporů činit stále přetřásá. Zatím se ujišťuje, že vláda postupovati bude jednotně. V zemi však potřeba, postaviti se proti "politice klerikálů", která nynější roztrpčení mezi vyznáními v Uhrách způsobila, projednává se co nejdůtklivěji a nejhrolivěji. Vlny hořkosti maďarské nad postupem a mísením se Vatikánu v záležitosti uherské přelévají se již za hranice koruny svatoštěpánské. Tak zářijové číslo anglického časopisu "Contemporary Review" přináší článek, v němž jeden uherský katolík, patrně vyšší duchovní, pojednává s velkou trpkostí o postupu Vatikánu oproti Uhrám všeobecně i zvláště. Článkem tím má se působiti v poslední hodině na smýšlení nedobře o uherských záležitostech poučeného papeže. Článek tento jest zároveň novým dokladem toho, že v maďarském katolickém duchovenstvu není doposud zjednána ona bezpodmínečná podajnost duchovenstva Římu, který se Římem nyní stále důrazněji od duchovenstva všech národův a pásem docíliti hledí. Zmíněný článek uvedeného anglického časopisu praví sám o sobě, že bude od četných členů vysokého duchovenstva v Uhrách přivítán jako vykoupení z trapných pochybností. Spisovatel článku toho vyvozuje původ nynější papežské politiky přímo ze snažení Vatikánu po světském panství. Ze snažení toho vyvírá také chování se politiky této k říši německé, k Rusku, k republice francouzské a k Rakousko-Uhersku. Církevní stát dá se však dnes zříditi jenom na čoudících ssutinách a proto jest otázka, zdaž byl by požehnáním nebo kletbou. Z Vatikánu se dnes žádá na katolících, aby se samostatného a vlastního úsudku o životních zájmech své vlasti zřekli. Rakousko-Uhersko pak jest státem rozhodně katolickým, spis praví: "Eldoradem katolicismu" a přece se Vatikán vůči němu přátelsky nechová kdež to svatá stolice vynakládá na to neslychané namáhání, aby fran. republice vnitřní pokoj zjednala. Klíčem k této politice jest příslušnost Rakousko-Uherska ke troj-

spolku. Nuntius Galimberti pak má po odvolání z Vídně papežským snahám proti trojspolku dodati mocnějšího důrazu. V tato pak slova shrnuje zmíněný spis pochod svých myšlenek: Se chvěním musí se makavé ovoce této papežské politiky pozorovati. Katolické parlamentární strany jsou nuceny, aby počestné přesvědčení ze své politické činnosti vyloučily a nahradily je nerozumnou poslušností světského vladaře, který se namáhá o opětné zřízení světské moci; katolický lid vydán jest slepému běsu náboženské války, v níž národ ruku proti své vládě zvedá a farní duchovenstvo své biskupy z hanebných neřádů viní; pastýř, jehož hlas měl by hřměti na obranu svého stáda které v ruské Polse pro svou víru stále jest pronásledováno a do náruče rozkolnické církve hnáno, mlčí; a nejhorší ze všeho: bezbožná vláda, jejíž jednání naporád d'ábelskou nenávistí proti katolické církvi dýšou, jest okázalým způsobem povznášena a laskána; její jediní nepřátelé násilně obráceni jsou ve přátele a nejsvětější vzněty, jež katolicismus vzbuzuje, opouštěny jsou ku jejímu prospěchu, aby ona pokračovala ve škubání a hanobení tohoto náboženství: a to všecko děje se k vůli několika nemnohým čtverečným milím, jež druhdy církevní stát tvořily.

Zajímavý tento maďarský hlas o nynější politice Vatikánu nebylo možno nechat bez povšimnutí.

§ Zadušení ve vinném sklepe. Do sklepa osterie del Boschetto bylo onehdy večer dopraveno as 200 centů hroznů, jež ještě téhož večera vytlačeny a pak ponechány kvasení. Hrozny kvasily tak rychle, že kuřata jež měla ve sklepe kurník, ráno nemohla více nahoru a jen žalostně škála. Hostinský a čeledínové chtěli sestoupit do sklepa, ale odtud vrazilo jim vstříc takové množství teplého dusivého dýmu, že od svého úmyslu dobrovolně upustili. Ovocnář jeden, jenž náhodou tudy šel, nabídnul se, že za litr vína kuřata zachráni. Sestoupil do sklepa, ale více se nevrátil. Voláno do sklepa, žádná odpověď. Tu odhodlal se uhlíř Gallí, že přespěje nešťastníku na pomoc a sestoupil do sklepa. Po několika vteřinách bylo slyšet, kterak volal slabým hlasem o pomoc, pak bylo ticho. Hostinského a jeho čeledi zmocnilo se hrozné rozčilení. Jedni spěchali na městský úřad, jiní na policej a na hasičskou stanicí. Zatím odvážil se mladý rolník Giacomo Co ani do sklepa, chtěje oběma nešťastníkům přispět ku pomoci, ale ani on se nevrátil. Konečně přibyl hasiči. Se smělostí skorem trestuhodnou odvážil se hasič Pinnelli ještě jednou do sklepa beze všech bezpečnostních opatření, toliko s provazem kolem pasu. Avšak nebyl ještě se schoď, když klesl beze smyslu a byl provazem, kterým byl přivázán, vytažen ze sklepa. Na to vyražena okna ve sklepe a do stěny sklepa vylámán velký otvor, aby kyselina uhlíčitá mohla unikati a hasič jeden, maje v ústech hadici, kterou mu přiváděn čerstvý vzduch, sestoupil znovu do sklepa. Podařilo se mu, nalézt ony tři nešťastníky a pomocí osob venku se nalezajících dopravit je nahoru. Ovocnář Vigano byl mrtev. Obchodník s uhlím Gallí dosud dýchal, ale do večera zemřel.